

GRUNNHUSET

UNDERSØKELSE AV EN NY TYPE

GRUNNHUSET

UNDERSØKELSE AV EN NY TYPE

PROGRAM

AVGANG VÅREN 2023

FREDRIK BERGAN: 160262

DET KONGELIGE AKADEMI - ARKITEKTUR, DESIGN OG KONSERVERING

KANDIDATPROGRAM: KUNST OG ARKITEKTUR

VEILEDER: PETER BERTRAM

INNHold

I	FORMÅL	
	INNLEDNING	6
	INTENSJON	9
II	JERNBANEBYEN	
	HISTORIE	12
	TIDSLINJE	14
	FREMTIDSPLANER	20
III	PROSJEKT	
	VILLAEN	22
	SITE	28
	VEILEDENE AVLEVERING	33
IV	KILDER	
	LITTERATURLISTE	34
	HJEMMESIDER	
	RAPPORTER	

INNLEDNING

Vi står i dag ovenfor en rekke problemer med tanke på hvordan bylivet utvikler seg. Byplanleggere og Arkitekter har stor makt, kanskje mer enn før, og med makt følger det et stort ansvar. Boligspørsmålet er aktuelt mer enn noensinne. Byen vokser og utvider seg konstant og bolig mangelen sammen med den.

Massifiseringen av bylivet i dag presenterer oss med noen nye forutsetninger; byen må deles med flere mennesker og frirommene komprimeres. Det vil si at eneboligen forandrer seg mer og mer mot kollektive boliger og grensen mellom hjemme og arbeidsplassen viskes ut sakte, men sikkert. Formålet med denne oppgaven er å foreslå et alternativ til denne nye kommende tilværelsen som endrer forholdet mellom individet og kollektivet.

LUFTFOTO AV DSB-AREALET

Kan man lage et grunnhus som kan overleve sitt innhold?
 Kan grunnhuset ha en relevans utover dens opprinnelige program som den ble konstruert for? Er dette mulig i områder som er i stor utvikling, der tidligere, nåværende og fremtidige kontekster står på kant med hverandre?

INTENSJON

Formålet med dette prosjektet er en undersøkelse av en type. En grunnstruktur eller et grunnhus. Et hus som knytter seg til et større tidsperspektiv. En undersøkelse som stiller seg på kant med byen og dens kontekst.

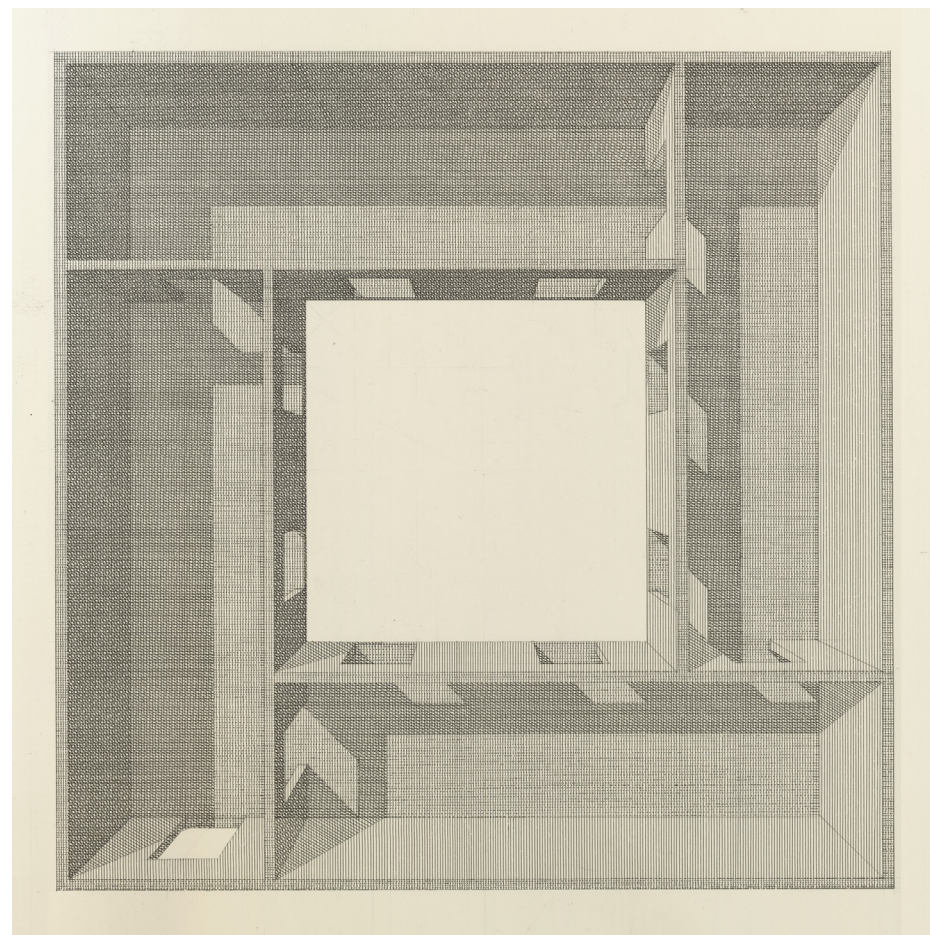
Undersøkelsen handler om en type/grunnhus som ikke kun er utviklet i forhold til et bestemt sted og et spesifikt program, men også inneholder muligheten for forandring over tid. Et hus som kan overleve sitt innledende formål og deretter omprogrammeres til et nytt formål, slik at grunnhuset flytter seg sammen med tidens kraft.

Et hus som er resilient og robust som kan tåle store stedsforandringer. Forsøket vil være og by på to forskjellige typer av et grunnhus. et hus som forholder seg til det urbane og et hus som forholder seg til det suburbane.

Undersøkelsen vil finne sted i København, nærmere bestemt i Jernbanebyen. Jernbanebyen er et område i København i dag som står ovenfor store forandringer, derfor er dette området en anledning til å undersøke typen/ideen om et grunnhus og ikke omvendt. Ønsket er å finne en rekke situasjoner i området som kan eksemplifisere bevegelsen fra den suburbane villa til den mer urbane villa som vil vise at typen/grunnhuset kan i prinsippet befinne seg hvor som helst. Denne undersøkelsen har en relevans fordi nettopp Jernbanebyen ligger og balanser mellom det urbane sentrum og den utenforliggende bystruktur. Det betyr også at stedet har en viss åpenhet i seg som grunnhuset vil forholde seg til og ikke endre på.

GRUNNHUSET

Formålet med å undersøke grunnhuset er og foreslå og avprøve en prototype eller en situasjon som har et innledende formål om å være realiserbart i flere forskjellige kontekster. Det ønskes og avprøve to situasjoner der grunnhuset utvikles i én urban og én mer suburban kontekst. Grunnhuset som ønskes utviklet i en mer urban situasjon kan være mer innadventd og tilpasningsdyktig til smalere og tettere forhold. Derfor blir dens masse nødt til og tåle mer kontekstuell motstand ifra det område den måtte befinne seg i. Grunnhuset som utvikles til den suburbane situasjonen skal også tilby allsidighet, men den forutsetter et større område. Denne situasjonen tilsier at det suburbane grunnhus sin form kan være mer likegyldig fordi den enklere kan tilpasse seg sin kontekst ettersom den står mer for seg selv.

UNTITLED 22, FRA THE MARRIAGE OF REASON AND SQUALOR, 2001-2014.
PIER VITTORIO AURELI

HISTORIE

Frem til slutten av 1800-tallet var Kalvebod Strand, området hvor Jernbanebyen ligger, et svært grunt havområde mellom Sjælland og Amager, sør for Københavns havn. I perioden 1895 til 1901 ble området fylt opp med jord og Københavns nye godsstasjon ble etablert på det gjenvunne området. Dermed startet utviklingen av det store området vi i dag kjenner som Jernbanebyen.

Jernbanebyen ligger mellom Vasbygade, Enghavevej og Ingerslevsgade og utgjør et samlet areal på ca. 555.000 kvm, hvorav 175.000 kvm er lagt ut til jernbanebruk og til Metroens Forberedelsessenter. DSBs andel av byutviklingsarealet er 287.000 m² og Freja Ejendommers andel er 78.000 m². Den resterende delen av byutviklingsområdet utgjøres av Den gule by og mindre områder eid av Københavns kommune, Høfor og Metroselskabet.

DSBs SENTRALVERKSTED
LOKOVERKSTED BELIGGENDE I BYGNING OBV 037.

- 1895

KØBENHAVN HAR VOKSESMERTER

Fram til slutten av 1800-tallet var området der Jernbanebyen ligger i dag havbunn og oversvømte saltmyrer. Men i 1895 begynte over 5000 mann det store fyllarbeidet på Kalvebod Strand, hvor det skulle bygges ny godsstasjon og nytt stort jernbaneverksted.

ERNST NYROP LARSEN - OPPFYLNING VED KALVEBOD BRYGGE

- 1901

NY GODSBANEGÅRD ETABLERES

I 1901 åpnet Statsbanene den nye godsstasjonen og startet dermed utviklingen av det store området vi i dag kjenner som Jernbanebyen. Det er bygget et større depot i tilknytning til godsstasjonen.

- 1909

DE DANSKE STATSBANER ÅBNER NYTT CENTRALVÆRKSTED

Jernbanen utvikler seg raskt, og i 1909 åpner De Danske Statsbaner sitt nye store sentralverksted ved Otto Busses Vej. Den ca. 1 km. lange vei som går gjennom jernbanebyen er oppkalt etter Otto Frederik August Busse (1850-1933), ingeniør og overingeniør ved De Danske Statsbaner.

DEN GULE BY OPPFØRES

Den Gule By ble bygget i 1909 i enden av Otto Busses Vej. Den består av 32 boenheter for tjenestemenn som jobbet i De Danske Statsbaners utrykningstjeneste, som rykket ut ved en ulykke på skinnene. Derfor ble alle boliger utstyrt med alarmer.

- 1939

LYNTOGLØFTEHAL TIL 'DE RØDE LYNTOG'

I 1939 ble det bygget en lyntogløftehall ved Sentralverkstedet, hvor 'De røde lyntogene' kan løftes opp for reparasjon og vedlikehold. 'De røde Lyntog' ble satt inn i forbindelse med åpningen av Lillebæltsbroen i 1935.

KRIG OG KOLONIAVER

Området ved Sentralverkstedet nord for Vasbygade ble i mange år brukt som hage for staben ved Statsbanene, som kunne supplere husholdningene sine med grønnsaker her, noe som var av stor betydning for jernbanefamiliene, særlig under okkupasjonen.

- 1958

GODSBANEGÅRDENS LOKOMOTIVREMISE MODERNISERES

I forbindelse med kjøp av nye diesellokomotiver og avvikling av damplokomotivene er det behov for å etablere oppdaterte depotanlegg ved Godsbanegårdens maskindepot. Deler av depotanlegget fra 1901 skal rives, og det skal bygges nye depotbygg vest og øst for vindebrohallen. Den første fasen av moderniseringen ble fullført i 1958.

- 1964

NYTT TOLLAGER VED VASBYGADE

Som et ledd i en storstilt rekonstruksjon og modernisering av Københavns Godsbanegård ble det i 1964 bygget et nytt tollager ved Vasbygade, mellom Godsbanegårdens maskindepot og H.C. Ørstedverket. Samtidig etableres verksted og garasjer for Statsbanenes lastebiler nord for Vasbygade. Kolonihageområdet må vike for etablering av lastebilverksted og tollager, og overskuddsarealene leies ut til bedrifter som trenger firmaspor for varetransport.

HISTORISK TIDSLINJE

- 1970

CONTAINERTERMINAL TIL GODSTRANSPORT

Ved innføring av containere for godstransport er det behov for anlegg som kan håndtere disse. Containerterminalen, hvor containere kan lastes om fra jernbane til vei med spesialkraner og sidelastere, ble etablert i 1970. På 1980-tallet ble containerterminalen utvidet til en kombiterminal, slik at den også kan håndtere jernbanekombitransporter med vekselflak og vogntog

- 2000

DSB STOPPER MED Å UTFØRE GODSTRANSPORT MED TOG

Stykkvaredelen av DSB Gods var pr 1. august 2000 solgt til Danske Fragtmenn, og resten fra DSB Gods – d.v.s. vognlast-delen – utsolgt 1. jan. 2001 til Railion Group.

- 2005

KOMBITERMINALEN STOPPER

Kombiterminalen avsluttes og arealene overleveres i 2008 til Metroselskabet for etablering av verksted og klargjørings-sen-ter (CMC) for Metrocity-ringen

- 2009

UTLEIE AV FRAFLYTTETE JERNBANEBYGG

I 2009 begynte DSB å leie ut fraflyttede jernbanebygg på Sen-tralverkstedet til kontormiljøer, gründere, kreative ildsjeler og mye mer. DSBs vedlikeholdsanlegg ved Sentralverkstedet flyttes etter hvert til jernbaneverksteder andre steder i landet.

HISTORISK TIDSLINJE

- 2009

KONTORFELLESKAP, GRÜNDERE OG KREATIVE ILDSJELER FLYTTER INN

I 2009 begynte DSB å leie ut fraflyttede industribygg i Jern-banebyen til kontormiljøer, gründere, kreative ildsjeler og mye mer.

- 2018

OEHLENSCHLÆGERSGADES SKOLE UNDER OMPLASSERING

I september 2018 flytter Oehlenschlägersgades skole på Vesterbro inn i midlertidige paviljonger i Jernbanebyen, mens skolen gjennomgår en omfattende reovering. Skolens omplassering i de midlertidige paviljongene forventes å vare i 2,5 til 3 år.

- 2019

BYDELENS NYE NAVN OFFENTLIGGJØRES

Grunneierne, DSB Ejendomsutvikling og Freja Ejendomme, offentliggjør 29. mai 2019 bydelens nye navn, Jernbanebyen

- 2020

BYSTYRET VEDTAR KOMMUNEPLAN 2019

Bystyret vedtar 27. februar 2020 Københavns Kommuneplan 2019, som muliggjør utvikling av Jernbanebyen.

STUDENTER FLYTTER INN I CPH VILLAGE

I september 2020 flytter de første studentene inn i CPH Vil-lage – en midlertidig studentlandsby på Otto Busses Vej. Her skal 184 studenter i løpet av høsten 2020 flytte inn i bærekraf-tige trehus, bygget i flyttbare, gjenbrukbare tremoduler med rekordlavt klimaavtrykk. Studiebyen er Københavns største bolighus i tre.

- 2020

ØKOLOGISK MATMEKKA ÅPNER

I august 2020 åpner BaneGaarden – en restaurant og en grønn oase for bærekraft og økologi – i de gamle trefjøsene. Ombygging og restaurering av de ni gamle trefjøsene er gjort etter gamle håndverkstradisjoner og med bærekraftige materialer og startet i 2019 i et samarbeid mellom folkene bak BaneGaarden, DSB Ejendomme og Realdania. De ni trefjøsene ble opprinnelig brukt som lager for tre.

ARKITEKTKONKURRANSE MED FEM TEAMS

Grunneierne i Jernbanebyen, DSB Ejendomsutvikling og Freja Ejendomme, lanserer en arkitektkonkurranse i november 2020 i form av et parallelloppdrag med fem tverrfaglige teams. Det parallelle oppdraget forventes å være fullført i mars 2021.

- 2021

TEAM COBE VINNER ARKITEKTKONKURRANSE

På et arrangement i Jernbanebyen 21. april 2021 ble det kjent at Team Cobe er vinneren av arkitektkonkurransen.

DSBs SENTRALVERKSTED
MASKINVERKSTEDET

FREM TIDSPLANER

Jernbanebyen er en av de siste ubebygde industriområdene i København sentrum. Hovedplanen innfører bilfrie nabolag hvor tradisjonelle gater erstattes med grønne byrom for syklister og fotgjengere. Som en videreføring av stedets tidligere funksjon som industriproduksjonsanlegg for det danske jernbaneselskapet DSB, har prosjektet som mål å være en produksjonsby. Produktene skal utvikles, produseres og selges lokalt. De unike, verneverdige produksjonsbygningene vil bli forvandlet til verksteder for kreative bedrifter og oppstartsbedrifter. Fylt med kontraster og kreativitet vil de forvandlede historiske industribyggene og togskinnene ligge side om side med grønne byrom, boliger, institusjoner, butikker, spisesteder, fellesanlegg og kulturtilbud. Dette nye nabolaget skal være rammen for en bedre og mer bærekraftig hverdag.

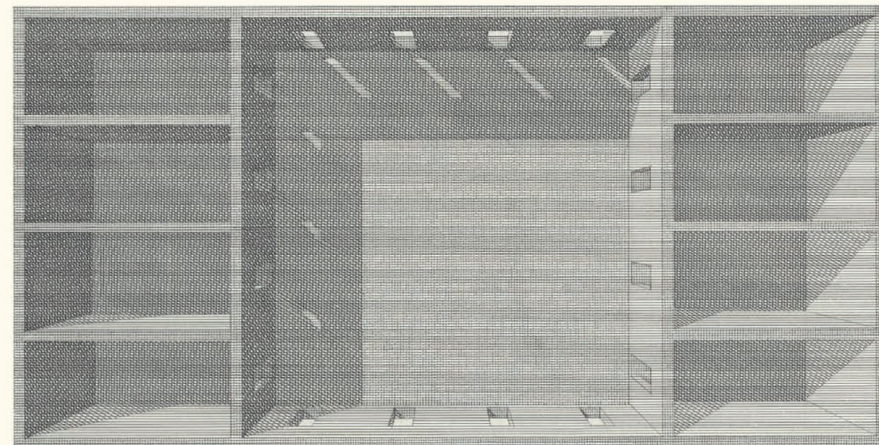
Jernbanebyen skal danne rammen for en ny byutvikling der fortid og nåtid smelter sammen, og gir 4500 nye boliger og arbeidsplasser til 8000 mennesker. Jernbanebyen blir en tett og grønn bydel med mer enn 11 hektar grøntarealer og 8 hektar grønne gater.

COBE ARKITEKER
HOVEDVISUALISERING

VILLAEN

Villaen som typologi er aktuell i denne sammenheng fordi den byr på noen kvaliteter som passer godt inn i undersøkelsen om grunnhuset. Villaen er en frittstående bygning som ikke er alt for stor eller altfor liten. Dens størrelse og orientering tilsier at den kan ligge og balansere på grensen mellom det urbane sentrum og forstaden. Den har stor fleksibilitet og kan fungere i mange sammenhenger. Villaen sine egenskaper blir interessante i undersøkelsen om grunnhuset fordi dens åpenhet gjør det mulig for bygningen og tåle forandring.

UNTITLED 19, FRA THE MARRIAGE OF REASON AND SQUALOR, 2001-2014.
PIER VITTORIO AURELI

En Villa er en frittliggende eiendom som er innrettet til beboelse av en eller et par husholdninger. Ordet villa stammer fra latin (*italiensk*), hvor ordet betyr ”*et hus på landet*” og fikk betydningen by på fransk (*vill*). Romerne skilte mellom ”*villa urbana*” eller ”*villa suburbana*”, som lå i nærheten av en by, og *villa rustica*, var en staselig landeiendom. Særlig den førstnevnte ble oppført med stor kunstnerisk omhu.

På slutten av 1800-tallet begynte man i Norden å bruke betegnelsen villa om et landsted eller en frittliggende bygning med omgivende hage, hvor bygningen var bestemt til bolig for en enkelt familie.

Reinhard Bentmann og Micheal Müller i sin banebrytende bok ”The Villa as Hegemonic Architecture” argumenterte at villaen er et ”negativt Utopia”, siden den prøver å rekonstruere det idylliske bilde av å leve uavhengig fra byens stress og byrden av produktivt og reproduktivt arbeide. Villaen er ikke en moderne oppfinnelse, den stammer fra ”drømmen om landsbygda” og flukten fra byer som er kultivert av elitære samfunn fra en eldgammel verden. Hvis de gamle grekerne oppfant agoraen som kjernen av deres ”polis” og som deres hovedrom for politikk, så oppfant romerne (som var mindre interessert i politikk i forhold til grekerne) villaen som et økonomisk tilfluktssted. Siden Villaen ble oppfunnet i antikken, så har den alltid prøvd å være et unikt sted, ja, et tilfluktssted ifra byen. Allikevel, for å argumentere for villaens selvforsynte styrke, så er den jo i virkeligheten et kompleks strategisk linket opp mot moderbyen og fullt utstyrt med alle nødvendige infrastrukturer for å leve og bo.

Historisk sett så representerte og hyllet villaen privat eiendom, men i dette prosjektet så ønskes undersøkelsen av typen imot ideen om privat eiendom både for grunnhuset og tomten det står på. Det ønskes og utforske ideen om å bruke grunnhuset til å bygges på ubrukte områder og tomter som ikke nødvendigvis er øremerket til et spesifikt program (bolig, industri, grønne områder, landbruk, etc.) eller prosjekt i byplanleggingen. Slike områder, som det finnes rikelig av inne i byen og deres forsteder, er ofte lokalisert på grensen mellom boligområder og/eller langs med jernbaneinfrastruktur. Slike steder har ofte en ”tilfeldig” skjønnhet i seg, en kvalitet som tilbakekaller den pittoreske situasjonen av den historiske villaen på en ironisk måte, siden mange av disse overskudds eller ubrukte områdene ville være usannsynlige steder å bygge en ”villa”. Slike områder (som oppgaven og undersøkelsen befinner seg i, Jernbanebyen) er ofte tett på tog og metrostasjoner, og selv om det er et relativt avsidesliggende område, er det ofte knyttet til bykjernen.

Grunnhuset er i en viss grad autonom ifra sine omgivelser og dens utforming likegyldig til sin kontekst. Som tidligere nevnt så var villaen et tilfluktssted ifra byen, men siden vi i dag lever under noen omstendigheter som tilsier at ”uterommene” sakte, men sikkert krymper og landsbygda urbaniseres blir en slik tilflukt stadig mindre mulig. Vi lever i en tid hvor tetthet og fetisjen for byen tiltrekker seg enorme mengder av mennesker til det urbane sentrum. Derfor finner denne undersøkelsen sted, for å se om disse situasjonene kan være en måte å tenke fremover på.

SKRÅFOTO AV JERNBANEBYEN 30/08/2021

SITUASJON I

"Villa Urbana"

Denne situasjon er valgt fordi det kan leses og forstås som områdets urbane sentrum. Grunnhuset avprøves her fordi formålet med den er at den er mer tilpasningsdyktig og den vil kunne balansere mellom de store og mindre bygningsmasser på stedet.

SITUASJON II

"Villa Suburbana"

Denne situasjonen er valgt fordi det er en av de mer opplagte steder hvor den suburbane karakter trer frem. Det er en grønn lomme som ligger litt i utkant av det urbane sentrum i området. Det har en liten skog og en større gressplen som kan leses som "hagen" til grunnhuset der hvor det måtte plassere seg.

KART OVER KØBENHAVN 1:50.000

VEILEDENDE AVLEVERINGSMATERIALE

MODEL

- Modelstudier
- Skissemodeller
- Situasjonsmodell
- 1:50 Modeller

TEGNING

- Kart
- Situasjonsplan 1:5000
- Plan 1:100
- Snitt 1:100
- Oppstalt 1:100
- Utvalgte situasjoner 1:200
- Visualiseringer

Listen er veiledende og skal leses med forbehold for endringer.

KILDER

LITTERATUR

- Living and Working, DOGMA
The MIT Press, Cambridge, MA, 2022
- The Villa As Hegemonic Architecture, Reinhard Bentmann og Micheal Müller, *Prometheus Books, 1992*

HJEMMESIDER

- COBE, Jernbanebyen
<https://cobe.dk/idea/jernbanebyen>
- Jernbanebyen
<https://jernbanebyen.dk/>

RAPPORTER

- COBE
Jernbanebyen, På sporet af en grøn, bæredygtig bydel, 2021